

פרשת פי תשא התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

*Shiur is sponsored by Rabbi Michael and Jeri Laxmeter
for the refuah shleimah of their granddaughter Avigayil Sara bat Shaina Ahrona*

1. שמות פרק ל פסוק יא - לח (פרשת כי תשא)

(יא) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וַנִּתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לַה' בַּפֶּקֶד אַתֶּם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם גִּגִּיחַ בַּפֶּקֶד אַתֶּם: (יג) וַיְהִי וַיִּתְּנוּ כָל־הָעֶבֶר עַל־הַפְּקֻדִים מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחְצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה': (יד) כָּל הָעֶבֶר עַל־הַפְּקֻדִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת ה': (טו) הָעֶשְׂרִי לֹא־יִרְבֶּה וְהַדֹּל לֹא יִמְעִיט מִמַּחְצִית הַשֶּׁקֶל לַתַּת אֶת־תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל־נַפְשׁוֹתֵיכֶם: (טז) וְלִקְחֹתָ אֶת־כֶּסֶף הַכַּפֹּרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד וְהָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכְרוֹן לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עַל־נַפְשׁוֹתֵיכֶם: פ (יז) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יח) וְעֲשִׂיתָ כִּי־וָרַחֵשׁ וְכִנּוּ נְהֻשֶׁת לְרַחֲצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֱהֱל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מַיִם: (יט) וְרַחֲצוּ אֶת־רַגְלֵי וּבְגָדֵי מַמְנוּ אֶת־יְדֵיכֶם וְאֶת־רַגְלֵיכֶם: (כ) בְּבֹאֵם אֶל־אֱהֱל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יִמָּתוּ אוֹ בְּגָשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשִׁרְתָּ לְהַקְטִיר אִשָּׁה לַה': (כא) וְרַחֲצוּ יְדֵיכֶם וּרְגְלֵיכֶם וְלֹא יִמָּתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חֻק־עוֹלָם לְוַלְדֵיכֶם לְדֹרֹתֶם: פ (כב) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) וְאֵתָה קַח־לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֵר־דְּרוֹר חֲמֹשׁ מְאוֹת וּקְנִי־בַשֶּׂם מַחְצִיתוֹ חֲמֵשִׁים וּמְאֹתִים וּקְנֵה־בָשֶׂם חֲמֵשִׁים וּמְאֹתִים: (כד) וּקְדֵה חֲמֹשׁ מְאוֹת בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשָׂמֵן זֵית הַיִּין: (כה) וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שָׂמֵן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רַחֵק מִרְקַסַת מַעֲשֵׂה רַקִּים שָׂמֵן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה: (כו) וּמִשְׁחַת־כּוֹ אֶת־אֱהֱל מוֹעֵד וְאֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת: (כז) וְאֵת־הַשִּׁלְחָן וְאֵת־כִּלָּיו וְאֵת־הַמִּנְרָה וְאֵת־כִּלָּיהָ וְאֵת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: (כח) וְאֵת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵת־כִּלָּיו וְאֵת־הַכִּיֹּר וְאֵת־כַּנּוֹ: (כט) וּקְדַשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנִּגְנַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: (ל) וְאֵת־אֶהֱרֹן וְאֵת־בְּנָיו תִּמְשַׁח וּקְדַשְׁתָּ אֹתָם לְכַהֵן לִי: (לא) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שָׂמֵן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: (לב) עַל־בֶּשֶׂר אָדָם לֹא יִיטֹף וּבְמַתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשֶׂהוּ כְּמַהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם: (לג) אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמַהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־יָדוֹ וְנִכְרַת מַעֲמִיו: ס (לד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה קַח־לָךְ סָמִים נֹטְרָן וּשְׁחַלְתָּ וְחַלְבָנָה סָמִים וּלְבָנָה זָכָה בְּד בְּכַד יִהְיֶה: (לה) וְעֲשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רַחֵק מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ מִמְלַח טְהוֹר קֹדֶשׁ: (לו) וְשִׁחַתְתָּ מִמֶּנָּה הַדֹּל וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לְפָנֵי הָעֵדוּת בְּאֱהֱל מוֹעֵד אֲשֶׁר אוֹעֵד לָךְ שָׂמָה קֹדֶשׁ קְדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: (לז) וְהַקְטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכַנְתָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָךְ לַה': (לח) אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְּמוֹהַ לְהָרִית בָּהּ וְנִכְרַת מַעֲמִיו: ס

2. שמות פרק ל פסוק א - י (פרשת תצוה)

(א) וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (ב) אֲמָה אַרְפוֹ וְאֲמָה רַחְבּוֹ רְבֹעַ יִהְיֶה וְאֲמַתִּים קִמְתּוֹ מִמֶּנּוּ קִרְנָתָיו: (ג) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר אֶת־גִּגּוֹ וְאֶת־קִירְתָּיו סָבִיב וְאֶת־קִרְנָתָיו וְעֲשִׂיתָ לּוֹ גֵר זָהָב סָבִיב: (ד) וְשִׁתִּי טְבַעַת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שִׁתִּי צִלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שִׁנֵּי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה: (ה) וְעֲשִׂיתָ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: (ו) וְנָתַתָּה אֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרֻכַת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת אֲשֶׁר אוֹעֵד לָךְ שָׂמָה: (ז) וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהֱרֹן קְטֹרֶת סָמִים בְּבֹקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת־הַנִּרְנָה יְקַטִּירֶנָּה: (ח) וּבַהֲעֹלֹת אֶהֱרֹן אֶת־הַנִּרְנָה בֵּין הָעֲרָבִים יְקַטִּירֶנָּה קְטֹרֶת תְּמִיד לְפָנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם: (ט) לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֹסֶף לֹא תִסְכּוּ עָלָיו: (י) וְכִפֵּר אֶהֱרֹל עַל־קִרְנָתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חַטָּאת הַכַּפֹּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קְדָשִׁים הוּא לַה': פ

3. שמות פרק לב (פרשת כי תשא)

(א) וַיִּרְא הָעָם כִּי־בִשַׁשׁ מִשָּׁה לָרֹדֶת מוֹהֲקָה וַיִּקְהַל הָעָם עַל־אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּמוּ עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זָהָב מִשָּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מַה־הָיָה לּוֹ: (ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶהֱרֹן פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשִׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי: (ג) וַיִּתְּפְרוּ כָל־הָעָם אֶת־נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וּבָבִיאוּ אֶל־אֶהֱרֹן: (ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַר אֹתוֹ בַּחֲרֹט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֲגֹל מִסַּכָּה וַיִּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵיהֶּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלּוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ה) וַיִּרְא אֶהֱרֹן נִיכּוֹן מִזְבַּח לְפָנָיו וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר תַּג לָהּ מִחֶר: (ו) וַיִּשְׁכְּמוּ מִמַּחְרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׁוּ שְׁלָמִים וַיִּשְׁבַּח הָעָם לְאַכֵּל וְשִׂתוֹ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק: פ

(ז) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר כִּי שָׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ח) סְרוּ מִהֵר מוֹהֲקָה אֲשֶׁר צוִיתֶם עֲשׂוּ לָהֶם עֲגֹל מִסַּכָּה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ־לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ וַיִּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵיהֶּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלּוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה רְאִיתִי

את־העם הַזֶּה וְהִגַּה עִם־קִשְׁוֹתֶיךָ הָאֵלֶּה: (י) וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִּי וְיִסְרֹאֲפִי בְּהֵם וּבְאִכְלָם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָהּ לְגוֹי גְדוֹל: (יא) וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לְמַה ה' יַחַרֶּה אַפָּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹס גְדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: (יב) לְמַה יֹּאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרַעַה הוֹצִיאָם לְהַרְגֵם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתֵּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב מִחֲרוֹן אַפָּךָ וְהִנַּחְתָּם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ: (יג) זָכַר לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִישְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבָּה אֶת־זִרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְכִלְהָאֲרָץ הִזֵּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אִתּוֹ לְזִרְעֲכֶם וְנַחֲלוּ לְעַלְמִים: (יד) וַיִּנַּחֵם ה' עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ: פ (טו) וַיִּפֹּן וַיֵּרָד מִשָּׁה מִן־הָהָר וַיִּשְׁנֵי לַחַת הַעֲדַת בְּיָדוֹ לַחַת כְּתוּבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים: (טז) וְהִלַּחַת מֵעֲשֶׂה אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל־הַלַּחַת: (יז) וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל הָעָם בְּרַעַה וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחֲנֶה: (יח) וַיֹּאמֶר אִין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאִין קוֹל עֲנוֹת חַלּוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת אֲנָכִי שָׁמַע: (יט) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיִּרְא אֶת־הָעַגְל וּמַחֲלַת נִיִּסְרֹאֲף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַח מַיְדָו אֶת־הַלַּחַת וַיִּשְׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הַהָר: (כ) וַיִּלָּח אֶת־הָעַגְל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרַף בְּאֵשׁ וַיִּטְחֵן עַד אֲשֶׁר־דָּק וַיִּזֹּר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשְׁק אֶת־בְּגָדֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֱהֲרֹן מַה־עָשִׂיתָ לָּךְ הַעַם הַזֶּה פִּי־הַבְּאֵת עָלָיו חֲטָאָה גְדוֹלָה: (כב) וַיֹּאמֶר אֱהֲרֹן אֶל־יִסְחָר אֶף אֲדַגֵּי אַתָּה יַדְעָתָ אֶת־הָעָם כִּי בָרַע הוּא: (כג) וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־נִהְיֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעַלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יַדְעֵנוּ מַה־הָיָה לוֹ: (כד) וַאֲמַר לָהֶם לְמִי זָהָב הַתְּפָרְקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי וְאֶשְׁלַכְהוּ בְּאֵשׁ וַיִּצְאָ הָעַגְל הַזֶּה: (כה) וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי־פָרַעַה אֱהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקַמְיָהֶם: (כו) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בַּשַּׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לָה' אֱלֹהֵי וַיִּאֲסֹפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לְוִי: (כז) וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִימּוֹ אִישׁ־חֲרָבּוֹ עַל־יָרְכוֹ עֲבָרוּ וַשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחֲנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ־אֶת־אֶחָיו וְאִישׁ אֶת־קָרְבוֹ: (כח) וַיַּעֲשׂוּ כַּכֵּן כָּל־לְוִי כַּדָּבָר מִשְׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כֶּשֶׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מְלֵאוּ יַדְכֶם הַיּוֹם לָה' כִּי אִישׁ בָּבְנוּ וּבָבְחוּ וְלַתָּת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרַכָּה: (ל) וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדוֹלָה וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־ה' אוֹלִי אֲכַפְרָה בְּעַד חֲטָאתְכֶם: (לא) וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל־ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲנֹא חֲטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב: (לב) וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חֲטָאתְכֶם וְאִם־אִין מַחְנֵי נָא מִסְּפָרְךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ: (לג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חֲטָא־לִי אֶמְחִנוּ מִסְּפָרִי: (לד) וְעַתָּה לְדָו נַחֵה אֶת־הָעָם אֵל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָּךְ הַגֵּה מִלְּאֲכִי יְלָךְ לְפָנֶיךָ וּבַיּוֹם פְּקֹדֵי וּפְקֹדֹתַי עֲלֵהֶם חֲטָאתְכֶם: (לה) וַיִּזַּף ה' אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעַגְל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱהֲרֹן: ס

4. שמות פרק כ פסוק ב - ו (פרשת יתרו)

(ב - ג) אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים לֹא־יְהִינָה לָּךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פְּנֵי: (ד) לֹא־תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מֵעַל וְאֲשֶׁר בָּאֶרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאֶרֶץ מִתַּחַת לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵוֹן אָבֹת עַל־בְּנֵי עַל־שְׁלֵשִׁים וְעַל־רַבְעִים לְשָׁנָאִי: (ו) וְעָשֵׂה חֶסֶד לְאֲלָפִים לְאֹהֲבֵי וּלְשִׁמְרֵי מִצְוֹתַי: ס

5. שמות פרק יט (פרשת יתרו)

... (י) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לָּךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבֹּסוּ שְׂמַלְתְּכֶם: (יא) וְהָיוּ נְכֻנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּיּוֹם בְּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרָד ה' לַעֲיִנֵי כָל־הָעָם עַל־הָרַק סִינַי: (יב) וְהִגַּבְלַתְּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הַשְׁמֵרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בַּקָּצָהוּ כָל־הַנְּגַע בְּהָר מוֹת יוּמָת: (יג) לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־יִסְקוֹל יִסְקַל אוֹ־יִרְהַ יִרְהַ אִם־בְּהִמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִחַיָּה בְּמִשְׁחָ הַיִּבֵּל הַמָּה יַעֲלוּ בְּהָר: (יד) וַיֵּרָד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמַלְתָּם: ... (כ) וַיֵּרָד ה' עַל־הָרַק סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה: (כא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה רֵד הַעֵד בְּעַם פְּוִי־יְהִרְסוּ אֶל־ה' לְרֹאוֹת וּנְפֹל מִפְּנֵי רַב: (כב) וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל־ה' יִתְקַדְּשׁוּ פְוִי־יִפְרֹץ בְּהֵם ה': (כג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' לֹא־יִוָּבֵל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הָרַק סִינַי כִּי־אַתָּה הַעֲדַתָּה בְּנֹו לֵאמֹר הִגַּבַּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' לְדָוִד וְעַלִּית אִתָּה וְאֶהְרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל־יְהִירְסוּ לַעֲלֹת אֶל־ה' פְּוִי־יִפְרֹץ־בָּם: (כה) וַיֵּרָד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: ס

6. שמות פרק כז (פרשת משפטים)

... (ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן נֹדֵב וְאֶבִּיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כַּמַּעֲשֵׂה לְבַנַּת הַסְּפִיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר: (יא) וְאֶל־אַצִּילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שַׁלַּח יָדוֹ וַיַּחֲזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּישָׁתּוּ: ס (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֵלַי הַהָרָה וְהִנֵּה־שָׁם וְאַתָּנָה לָּךְ אֶת־לַחַת הָאָבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם: (יג) וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוָה שָׁמַרְתּוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר הָאֱלֹהִים: (יד) וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בְּזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֹן וְחֹר וְעַמְלָם מִי־יַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם: (טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר וַיִּכַּס הָעַנָּן אֶת־הָהָר: (טז) וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד־ה' עַל־הָרַק סִינַי וַיִּכַּסְהוּ הָעַנָּן שָׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעַנָּן: (יז) וּמִרְאֵה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכַלַּת בְּרֹאשׁ הָהָר לַעֲיִנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיִּבֵּא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעַנָּן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה: פ

7. יחזקאל פרק א

(א) וַיְהִי בְשָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרַב־יְעִי בְחַמְשָׁה לַחֹדֶשׁ וַאֲנִי בְתוֹד־הַגּוֹלָה עַל־נְהַר־כְּבָר נִפְתַּח חוֹ הַשָּׁמַיִם וַאֲרָאָה מִרְאֹת אֱלֹהִים:
(ב) בְּחַמְשָׁה לַחֹדֶשׁ הָיָא הַשְּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַגְּלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִן: (ג) הָיָה הַיָּה דְבַר־ה' אֶל־יְחִזְקֵאל בֶּן־בוּזִי הַכֹּהֵן בְּאַרְצָא כְּשָׁדִים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שֵׁם יְד־ה': (ד) וַאֲרָא וְהִנֵּה רֹיחַ סַעְרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַחֶמֶת וְנִגְהָ לֹו סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵינַי הַחֲשֵׁמֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: (ה) וּמִתּוֹכָהּ דְמוֹת אַרְבַּע חַיֹּת וְזֶה מִרְאִיתָן דְמוֹת אֲדָם לְהִנָּה: (ו) וְאַרְבַּעַה פְּנִים לְאַחַת וְאַרְבַּע פְּנִים לְאַחַת לָהֶם: (ז) וְרַגְלֵיהֶם רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל וְכַף רַגְלֵיהֶם כַּכַּף רַגְלֵי עֲגָל וְנִצְצִים כְּעֵינַי נִחְשָׁת קָלָל: (ח) וַיְהִי אֲדָם מִתַּחַת כְּנִפְיָהֶם עַל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם לְאַרְבַּעַתָּם: (ט) חֲכָרַת אִשָּׁה אֶל־אַחֻתָהּ כְּנִפְיָהֶם לֹא־יִסְבּוּ בְלִכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יִלְכוּ: (י) וְדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרָגָה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוּר מִהַשָּׁמַיִם לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי־נִשְׁר לְאַרְבַּעַתָּן: ... (כו) וּמִמַּעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל־רֵאשִׁים כְּמִרְאָה אֶבְרָה־סַפִּיר דְמוֹת כְּסָא וְעַל דְמוֹת כְּסָא דְמוֹת כְּמִרְאָה אֲדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה: (כז) וַאֲרָא וְעֵינַי חֲשֵׁמֶל כְּמִרְאָה־אֵשׁ בֵּית־לֵה סָבִיב מִמִּרְאָה מִתְּנִי וּלְמַעְלָה וּמִמִּרְאָה מִתְּנִי וּלְמַטָּה רְאִיתִי כְּמִרְאָה־אֵשׁ וְנִגְהָ לֹו סָבִיב: (כח) כְּמִרְאָה הַקֹּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְעֵינָי בְּיוֹם הַגָּשָׁם כֵּן מִרְאָה הַנִּגְהָ סָבִיב הוּא מִרְאָה דְמוֹת כְּבוֹד־ה' וַאֲרָאָה וְאֶפֶל עַל־פְּנֵי וְאֲשַׁמַּע קוֹל מְדַבֵּר: ס

8. מדרש אגדה (בובר) שמות פרק כד פסוק י (פרשת משפטים)

סימן י ויראו את אלהי ישראל. מלמד ששרתה עליהם שכינה: כמעשה לבנת הספיר. מלמד שהציצו בשכינה ונתחייבו כלייה. וזהו מעשה בן זומא שהציץ ונפגע, וכן אמר ר' עקיבא לתלמידיו לכשתגיעו לאבני שיש אל תאמרו מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים ק"א ז):

9. בתי מדרשות חלק א פרקי היכלות פרק כו ד"ה ב. מפני ששומרי

ואין שם אפילו טפה אחת אם אמר מים הללו מה טיבן מיד רצין אחריו בסקילה ואומרין ריקה שמא מזרעו של מנשקי העגל שאין אתה ראוי לראות במלך וכסאו לא אז משם עד שמטילין עליו אלף אלפים מגזרי ברזל.

10. היכלות רבתי פרק כ"ו

וארא כעין חשמל (יחזקאל א כז) זה נזקק ובורר אם ראוי לירד במרכבה אם לאו אם ראוי לירד במרכבה כיון שאומר לו הכנס ואינו נכנס חוזרין ואומרין לו הכנס ומיד נכנס היו משבחין אותו בודאי לומר זה מיוחד מרכבה אבל אם אינו ראוי לירד במרכבה כיון שאומרין לו הכנס והוא נכנס מיד מטילין עליו אלפים מגזרי ברזל:

מפני ששומרי פתח היכל ששי היו עושים כמי שמטילים עליו אלף אלפי גלי מים ואין שם אפילו טפה אחת אם אמר מים הללו מה טיבן מיד רצין אחריו בסקילה ואומרין ריקה שמא מזרעו של מנשקי העגל שאין אתה ראוי לראות במלך וכסאו לא אז משם עד שמטילין עליו אלף אלפים מגזרי ברזל:

If there is not even a single drop of water there, and he says "what is the nature of these waters?" — immediately they chase after him to stone him, saying: "Empty one! Perhaps you are of the seed of those who kissed the calf — you are not worthy to behold the King and His Throne!" He does not move from that spot until they cast upon him a thousand thousand iron decree-fragments.

11. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יד עמוד ב

תנו רבנן, ארבעה נכנסו לפרדס, אלו הן, בן עזאי, בן זומא, ואחר, ורבי עקיבא. אמר להם רבי עקיבא, כשתפנסו אצל אבני שיש טהור, הזקרו שלא תאמרו, מים מים. משום דכתיב, (תהלים קא) "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני". בן עזאי - הציץ ומת, ועליו הכתוב אומר, (תהלים קטז) "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו". בן זומא - הציץ ונפגע, עליו הכתוב אומר, (משלי כה) "דבש מצאת - אכול דייך, פן תשפיענו וקאאתו". אחר - קציץ בנטיעות. רבי עקיבא - נכנס בשלום ויצא בשלום.

12. תוספתא מסכת חגיגה פרק ב הלכה ב

ארבעה נכנסו לפרדס בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אחד הציץ ומת אחד הציץ ונפגע אחד הציץ וקיצץ בנטיעות ואחד עלה בשלום וירד בשלום בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר (תהלים קטו) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע עליו הכתוב אומר (משלי כה) דבש מצאת אכול דייך [וגו'] אלישע הציץ וקיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום עליו הכתוב אומר (שיר א) משכני אחריך נרוצה [וגו'] משלו משל למה הדבר דומה לפרדס של מלך ועלייה בנוייה על גביו מה עליו [על אדם] להציץ ובלבד שלא יזוז [את עיניו] ממנו: ועוד משלו משל למה הדבר דומה [לאיסתרא] העוברת בין שני דרכים

אחד של אור ואחד של שלג הטה לכאן נכוה ^[א] [באור] הטה לכאן נכוה משלג מה עליו על אדם להלך באמצע ובלבד שלא יהא נוטה לא לכאן ולא לכאן: ^ה מעשה ברבי יהושע ^ב [שהיה מהלך באסטרטא והיה בן זומא בא כנגדו] הגיע אצלו ולא נתן לו שלום אמר לו ^ג [מאין ולאן] בן זומא אמר לו צופה הייתי במעשה בראשית ואין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפה שנאמר (בראשית א) ורוח אלהים מרחפת על פני המים ואומר (דברים לג) כנשר יעיר קנו [וגו] מה נשר זה טס על גבי קינו נוגע ואינו נוגע כך אין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפה אמר להם רבי יהושע לתלמידיו כבר בן זומא מבחוץ לא היו ימים מועטים עד שנסתלק בן זומא:

13. רש"י מסכת חגיגה דף יד עמוד ב

נכנסו לפרדס - עלו לרקיע על ידי שם. שיש טהור - מבהיק כמים צלולין. אל תאמרו מים מים - יש כאן, איך נלך. הציץ - לצד השכינה. ונפגע - נטרפה דעתו. יקר בעיני ה' המותה לחסידיו - הוקשה מיתתו לפניו לפי שמת בחרו, ואף על פי כן אי אפשר שלא ימות משום שנאמר כי לא יראני האדם וחי - שמות לג.

14. תוספות מסכת חגיגה דף יד עמוד ב

נכנסו לפרדס - כגון על ידי שם ולא עלו למעלה ממש אלא היה נראה להם כמו שעלו וכן פי' בערוך.

15. משנה חגיגה ב:א (יא:)

אין דורשין בעריות בשלישה. ולא במעשה בראשית בשנים. ולא במרכבה ביחיד, אלא אם פן היה חכם ומבין מדעתו. פל המסתפל בארבעה דברים, ראוי לו פאלו לא בא לעולם, מה למעלה, מה למטה, מה לפנים, ומה לאחור. וכל שלא חס על כבוד קונו, ראוי לו שלא בא לעולם:

16. חגיגה דף יג.ב

אמר רבא, פל מה שראה יחזקאל, ראה ישעיה. למה יחזקאל דומה? לכן כפר שראה את המלה. למה ישעיה דומה? לכן כרה שראה את המלה.

17. מדרש רבה במדבר פרשה יט סימן ו

אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם, אעשה אין פתיב פאן אלא עשיתם, שכבר עשיתי לרבי עקיבא ונחבריו דברים שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא ונחבריו. (איוב כח, י): וכל יקר ראיה עינו, זה רבי עקיבא ונחבריו.

18. אוצר המדרשים - אייזנשטיין - עמוד קכו ד"ה בצאת ישראל ממצרים

ד"א ההופכי הצור אגם מים, מלמד שהיו ר' עקיבא וכן עזאי טרשים כצור הזה, ועל ידי שציערו עצמן על תלמוד תורה פתח להם הקב"ה פתח לתורה, ודברים שאין יכול לעמוד בהם בית שמאי ובית הלל לאיסור והיתר עמד בן עזאי ופירשם, שנאמר בחלמיש שלח ידו - איוב כ"ח ט'-, ודברים שהיו סתומים בעולם עמד ר"ע ופירשם שנאמר מבכי נהרות חבש ותעלומה יוצא אור - שם /איוב/ כ"ח י"א -. מלמד שראתה עינו של ר"ע במרכבה כדרך שראתה עינו של יחזקאל הנביא, לכך נאמר ההופכי הצור אגם מים.

19. שמות פרק יז פסוק א - ז (פרשת בשלח)

(א) ויסעו פלעלת בגי' ישראל ממדבר סיני למסעיהם על פי ה' ויחננו ברפידים ואין מים לשנת העם: (ב) ויגרב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון אתה': (ג) ויצא שם העם למים ויגלו העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא: (ד) ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני: (ה) ויאמר ה' אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטה אשר הכית בו את הים קח בידך והלקת: (ו) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש פן משה לעיני זקני ישראל: (ז) ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריבו בני ישראל ועל נפתם אתה' לאמר ה' בקרבנו אמר: פ

20. במדבר פרק כ פסוק א - יג (פרשת חקת)

(ב) ולא יהיה מים לעדה ויקהליו על משה ועל אהרן: (ג) ויגרב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה': (ד) ולמה הבאתם את הקהל הזה אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובנינו: (ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לאו מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשמות: (ו) ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו על פניהם וינרא כבוד ה' אליהם: פ (ז) ויבחר ה' אל משה לאמר: (ח) קח את המטה וקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אליהם ויעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בני ישראל: (ט) ויקח משה את המטה מלפני ה' כאשר צוהו: (י) ויקהליו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא

המרים המן-הסלע הנה נוציא לכם מים: (יא) ויָרַם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מֵיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּקַּע הַעֲדָה וּבְעֵינֵיהֶם: ס (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן יַעַן לֹא-הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תִבְיֵאוּ אֶת-הַקְּהָל הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם: (יג) הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר-רָכְבוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם: ס

21. שמות פרק לג (פרשת כי תשא)

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר לֵךְ עֲלֵה מִזֶּה אַתָּה וְהַעֲלֵם אֲשֶׁר הֵעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לֵאמֹר וְלִיעֲקֹב לֵאמֹר לִזְרַעְךָ אֲתֹנְנָה: (ב) וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלְאָךְ וּגְרִשְׁתִּי אֶת-הַכְּנַעֲנִי הָאֵמֹלִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרָזִי הַחֲתִי וְהַיְבוּסִי: (ג) אֶל-הָאָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ כִּי עִם-קִשְׁוֵה-לְעִרְפֵי אַתָּה פֹּה אֶכְלֶךָ בְּדָרֶךְ: (ד) וַיִּשְׁמַע הַעָם אֶת-הַדְּבָר הַרְעֵה הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וַלֹא-שָׁתוּ אִישׁ עֵדִיו עֲלָיו: (ה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עִם-קִשְׁוֵה-לְעִרְפֵי רָגַע אֶתְדַּ אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלְיֹתֶיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עִדְיֶךָ מֵעַלְיֶךָ וְאִדְעָה מֶה אֶעֱשֶׂה-לָּךְ: (ו) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵדֵיהֶם מִתַּח הַחֹרֵב: (ז) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת-הָאֹהֶל וַנִּטָּה-לוֹ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה הַרְחֵק מִן-הַמִּחֲנֶה וַקְרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲיָה כָל-מִבְקֵשׁ ה' יֵצֵא אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמִּחֲנֶה: (ח) וַהֲיָה כִּצְאֹת מֹשֶׁה אֶל-הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָל-הַעָם וַיִּצְבְּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ וַהֲבִיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד-בָּאוּ הָאֹהֶל: (ט) וַהֲיָה כִּבְּאֹ מֹשֶׁה הָאֹהֶל נִרְדַּ עֲמוּד הָעֵנָן וְעַמֹּד פֶּתַח הָאֹהֶל וְדַבֵּר עִם-מֹשֶׁה: (י) וַרְאֵה כָל-הַעָם אֶת-עֲמוּד הָעֵנָן עַמֹּד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל-הָעָם וַהֲשַׁתְּחוּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ: (יא) וְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמִּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּחַ נָעַר לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל: פ (יב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' רְאֵה אֲתָה אָמַר אֵלַי הֵעַל אֶת-הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֲמַרְתָּ יַדְעִיתֶךָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצְאֹת חֹן בְּעֵינַי: (יג) וְעַתָּה אִם-נָא מִצְאֹתֵי חֹן בְּעֵינַי הוֹדַעְתָּנִי נָא אֶת-דְּרָכְךָ וְאִדְעָה לְמַעַן אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינַי וְרֹאֶה כִּי עִמָּךְ הִגִּוִי הַזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר פָּנֵי יַלְכּוּ וְהַנְחַתִּי לָךְ: (טו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם-אֵין פָּנֶיךָ הַלְכִים אֶל-תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: (טז) וּבִמְהֵרָה יִנְדַע אֲפֹא כִּי-מִצְאֹתֵי חֹן בְּעֵינַי אֲנִי וְעַמָּךְ הַלֹּא בְלִכְתֶּךָ עִמָּנוּ וּנְפָלִינוּ אֲנִי וְעַמָּךְ מִכָּל-הָעָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: פ (יז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה גַם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי-מִצְאֹת חֹן בְּעֵינַי וְאִדְעָה בְּשֵׁם: (יח) וַיֹּאמֶר ה' אֶת-כַּבֹּדְךָ: (יט) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל-טוֹבֵי עַל-פְּנֵיךָ וַקְרָאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ וְחַנְתִּי אֶת-אֲשֶׁר אֶחֶן וְרַחַמְתִּי אֶת-אֲשֶׁר אֲרַחֵם: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת-פָּנַי כִּי לֹא-יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי: (כא) וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצּוּר: (כב) וַהֲיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשַׁמְתִּיךָ בְּנוֹקְרַת הַצּוּר וְשַׁכַּתִּי כַּפִּי עָלֶיךָ עַד-עֲבָרְךָ: (כג) וְהִסְרֹתִי אֶת-כַּפִּי וְרֹאִיתָ אֶת-אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ: פ

22. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד א

אחר - קיצץ בנטיעות, עליו הכתוב אומר, (קהלת ה) "אל תתן את פיה לחטיא את בשרך". [ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך:] מאי היא? חזא מיטטרון דאתיהבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישראל. אמר, גמירא - דלמעלה לא הוי לא ישיבה, ולא תחרות, ולא עורף, ולא עיפוי, שמה חס ושלום - שתי רשויות הן? מיד - אפקוהו למיטטרון ומחיוהו שתין פולסי דנורא. אמר ליה, מאי טעמא? - כי חזיתיה, לא קמת מקמיה - אתניהבא ליה רשותא למחק זכוותא דאחר. יצתה בת - קול ואמרה, (ירמיה ג) שובו בנים שובבים, חוץ מאחר. אמר, הואיל ואיטרודו ההוא גברא מההוא עלמא - ליפוק וליתני בהאי עלמא. נפק אחר למרבית רעה. נפק אשכח זונה, תבעה, אמרה ליה, ולאו אלישע בן אבויה את? עקר פוגלא ממישרא בשבת, וניהב לה. אמרה, אחר הוא... תנו רבנן, מעשה באחר, שהנה רוכב על הסוס בשבת, והנה רבי מאיר מהלך אחריו ללמד תורה מפיו, אמר לו, מאיר, תזור לאחוריה. שפבר שיערתי בעקבי סוסי עד כאן תחום שבת. אמר ליה, אף אתה תזור בך. אמר ליה, והלא כבר אמרתי לך, שפבר שמעתי מאחורי הפרגוד, שובו בנים שובבים - חוץ מאחר?

תקפיה עייליה לבי מדרשא, אמר ליה לינוקא: פסוק לי פסוקא. אמר לו: (ישעיה מח) "אין שלום אמר ה' לרשעים". עייליה לבי כנישתא אחריתי, אמר ליה לינוקא, פסוק לי פסוקא, אמר לו, (ירמיה ב) "כי אם תכבסי בנתר, ותרבי לך בורית, נכתם עונך לפני". עייליה לבי כנישתא אחריתי, אמר ליה [דף טו ע"ב] לינוקא, פסוק לי פסוקא, אמר ליה, (שם ד) "ואת שדוד מה מעשי, כי תלבשי שני, וכי תעדי עדי זקב, פי תקרעי בפרו עיניך - לשון תתפני", עייליה לבי כנישתא אחריתי, עד דעייליה לתליסר בי כנישתא, כוליהו פסקו ליה כי האי גוונא. לבתרא אמר ליה: פסוק לי פסוקא. אמר ליה: (תהלים נ) "ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי וגו'". ההוא ינוקא הנה מגמגם בלישניה, אשתמע כמה דאמר ליה: "ולאלישע אמר אלהים", איפא דאמרי: ספינא הנה בהדיה, וקרעיה ושדריה לתליסר בי כנישתא. ואיפא דאמרי, אמר: אי הוואי בידי ספינא, הנה קרענא ליה.

23. תלמוד ירושלמי חגיגה פרק ב דף עז עמוד ב/ה"א

אחר הציץ וקיצץ בנטיעות. מני? אחר אלישע בן אבויה שהיה הורג רבי תורה. אמרין כל תלמיד דהנה חמי ליה משבח באורייתא הנה קטיל ליה ולא עוד, אלא דהנה עליל לבית נועדא נהנה חמי טלייא קומי ספרא נהנה אמר, מה אילין נתבין עבדין הכא? אומנותיה דהן בנאי. אומנותיה דהן נגר. אומנותיה דהן צייד. אומנותיה דהן, סיטי. וכינן דהוון שמעין כו, הוון שבקין ליה ואזליו לון עליו הפתוב אומר (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' שחיקבל מעשה ידיו של אותו האיש: אוף בשעת עקמת הוון מטענין לון מטיליו, נהוון מתפוננון מיטעון תרי חד מטול משום שנים שעשו מלאכה אחת אמר אטעוננון יחידאין! אזליו ואטעוננון יחידאין נהוון מתפוננון מיפרוק בפרמלית שלא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים אמר אטעוננון צלוחין אזליו ואטעוננון צלוחין רבי עקיבה נכנס בשלום ויצא בשלום. עליו הפתוב אומר (שיר השירים א) משכני אחריה נרוצה וגו'....

ובי היה המעשה. אבויה אפא מגדולי ירושלם היה. ביום שבא למוהליני קרא לכל גדולי ירושלם והושיבן בבית אחד. ולרבי אליעזר ולר' יהושע בבית אחד. מן דאכלון ושתון, שרון מטפחין ומרקקין. אמר רבי ליעזר לר' יהושע, עד דאינון עסיקין בדידהון נעסוק אגן בידן. וישבו ונתעסקו בדברי תורה. מן התורה לנביאים. ומן הנביאים לכתובים. וירדה אש מן השמים והקיפה אותם. אמר להן אבויה, רבותיי, מה באתם לשרוף את ביתי עלי? אמרו לו, חס ושלום! אלא יושבין היינו וחזרין בדברי תורה, מן התורה לנביאים, ומן הנביאים לכתובים, והיו הדברים שמייחים פגתינתן מסיני, והיתה האש מלחכת אותן פלחיתן מסיני. ועיקר נתינתן מסיני לא נתנו אלא באש (דברים ד) והקר בער באש עד לב השמים אמר להן אבויה אפא, רבותיי, אם כך היא פוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה, לתורה אני מפרישו. לפי שלא היתה פונתו לשם שמים לפיכך לא נתקיימה באותו האיש....

וכל דא מן הן אפת ליה? אלא פעם אחת היה יושב ושונה בבקעת גינוסר וראה אדם אחד עלה לראש הדקל ונטל אם על הבנים וירד משם בשלום. למחר ראה אדם אחר שעלה לראש הדקל ונטל את הבנים ושילח את האם וירד משם והפישו נחש ומת. אמר פתיב (דברים כב) שלח תשלח את האם ואת הבנים תשחך לה למען ייטב לה והארבת ימים. איכן היא טובתו של זה? איכן היא אריכות ימיו של זה? ולא היה יודע שדרשה ר' יעקב לפניו ממנו למען ייטב לה לעולם הבא, שפולו טוב. והארבת ימים, לעתיד שפולו ארוך. ויש אומר שראה לשונו של ר' יהודה הנחתום נתון בפי הכלב שותת דם. אמר, זו תורה וזו שכרה? זהו הלשון שהיה מוציא דברי תורה פתיקנו, זה הוא הלשון שהיה יגע בתורה כל ימיו, זו תורה וזו שכרה. דומה שאין מתן שכר ואין תחיית המתים. וי"א אמו פשהיתה מעוברת בו היתה עוברת על בתי עכו"ם והריחה מאותו המין והיה אותו הריח מפעפע בגופה פאירסה של חכינה.

24. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד א

ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: שלשה דברים בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא, ונתן לו: בקש שתשרה שכניה על ישראל, ונתן לו, שנאמר: "הלא בלכתך עמנו" שמות ל"ג:ט"ז בקש שלא תשרה שכניה על אומות העולם, ונתן לו, שנאמר: "ונפלינו אני ועמך" שמות ל"ג:ט"ז; בקש להודיעו דרכיו של הקדוש ברוך הוא, ונתן לו, שנאמר: "הודיעני נא את דרכיך" (שמות ל"ג:ג). אמר לפניו: רבנו של עולם, מפני מה יש צדיק טוב לו ויש צדיק רע לו, יש רשע טוב לו ויש רשע רע לו? אמר לו: משה, צדיק טוב לו, צדיק בן צדיק; צדיק רע לו, צדיק בן רשע; רשע טוב לו, רשע בן צדיק; רשע רע לו, רשע בן רשע. אמר מר: צדיק טוב לו, צדיק בן צדיק; צדיק רע לו, צדיק בן רשע; רשע טוב לו, רשע בן צדיק; רשע רע לו, רשע בן רשע. אמר ר' יוחנן: "ובנים לא יומתו על אבות" דברים כ"ד:ט"ז! ורמינן קראי אהדדי, ומשנינן: לא קשיא, הא פשאוזין מעשה אבותיהם בידיהם, הא פשאין אווזין מעשה אבותיהם בידיהם. אלא הכי קא אמר ליה: צדיק טוב לו, צדיק גמור; צדיק רע לו, צדיק שאינו גמור; רשע טוב לו, רשע שאינו גמור; רשע רע לו, רשע גמור.

ופליגא דרבי מאיר, דאמר רבי מאיר: שתיים נתנו לו ואחת לא נתנו לו, שנאמר: "ונחמתי את אשר אחרון" שמות ל"ג:ט"ט, אף על פי שאינו הגון, "ורחמתי את אשר אחרים", אף על פי שאינו הגון, "ויאמר: לא תוכל לראות את פני" שמות ל"ג:כ. תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה: כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: פשרצית, לא רצית, עכשיו שאתה רוצה, איני רוצה. ופליגא דרבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: בשכר שלש זכה לשלש: בשכר "ויסתר משה פניו" שמות ג'ו', זכה לקלסתר פנים; בשכר "כי ירא", זכה ל"וייראו מגשת אליו" שמות ל"ד:ל'; בשכר "מהביט", זכה ל"ותמונת ה' יביט" במדבר י"ב:ב. ונהסרתי את פפי וראיתי את אחריי" שמות ל"ג:כ"ג. אמר רב חנא בר בינא אמר רבי שמעון חסידא: מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין.

25. תלמוד בבלי מסכת שבת פ"ח:

ואריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לה תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שגברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם {תהלים ח"ה} מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמה בכל הארץ אשר תנה הודף על השמים. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה אמר לפניו רבוננו של עולם מתירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה שגאמר {איוב כ"ו:ט} מאחז פני כסא פרשו עליו עננו ואמר רבי נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכנתו ועננו עליו אמר לפניו רבוננו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה {שמות כ"ב} אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם שוב מה כתיב בה לא יהיה לה אלהים אחרים בין הגוים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה כבוד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם מייד הודו לו להקדוש ברוך הוא שגאמר {תהלים ח"י} ה' אדונינו מה אדיר שמה וגו' ואילו תנה הודף על השמים לא כתיב. מייד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שגאמר {תהלים ס"ה:י"ט} עלית למרום שביית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראו אדם לקחת מתנות אף מלאך המות מסר לו דבר שגאמר {במדבר י"ז:י"ב} ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים וגו' אי לאו דאמר ליה מי הנה ידע.

26. תלמוד בבלי מסכת יומא דף סט עמוד ב

... ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם. מאי אמור? {מה אמרו} אמר רב ואיתימא רבי יוחנן, "בייא בייא". [ווי ווי] היינו האי דאתרביה לבי מקדשא, וקליה להיכלא, וקטלינהו לצדיקא, ואגלינהו לישראל מן ארעהון - [יצר הרע הוא הוא שהחריב את המקדש ושרף את היכלו, והרג את כל הצדיקים והגלה את ישראל מארצם] ועדיין קא מרקד בינו. כלום יתבתי לך, [נתת אותו לנו] אלא לקבולי ביה אגרא - [לקבל בו שכר] לא איהו בעינו, [אותו אנו רוצים], ולא אגריה בעינו [את שכרו אנו רוצים], כלומר: מוותרים אנו על השכר שבא מכבישת היצר ובלבד שיסור זה מאתנו. נפל להו פיתקא מרקיעא, [פתק מן השמים שהיה כתוב עליו] דהוה כתוב בה, "אמת". לומר להם שמסכים הקדוש ברוך הוא לבקשתם. אמר רב חנינא, שמע מנה, חותמו של הקדוש ברוך הוא, אמת. [למד מכאן] כי חותמו של הקדוש ברוך הוא "אמת" שהרי כביכול מסר להם את חותמו, לומר שהוא מסכים וחותרם על הדבר. [יתיבי] [אותיבן] כמעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא, [ישבו בתענית שלושה ימים ושלושה לילות] מסרוהו ניהליהו, [מסרו להם] נפק, אמת כי גוריך דנורא מבית קדשי הקדשים. [יצא ובא כמין גור אריה של אש] אמר להו [להם] נביא לישראל, היינו יצרא [זהו יצר] דעבודה זרה, שגאמר, [זכריה ה] "ויאמר, זאת הרשעה" וגו'. לומר: שהראה להם באצבע את הרשעה עצמה. בהדי דתפסו ליה, אישפמיט ביניתא מן מזניה, [בשעה שתפסו אותו נשמטה שערה מתוך שערותיו] ורמא קלא, ואזל קליה ארבע מאה פרסי [והרים קולו מפני הכאב והלך נשמע קולו ארבע מאות פרסות], אגרי, היכי נעביד, [כיצד נעשה] דילמא [שמא] חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא. [ירחמו עליו מן השמים], [ירחמו עליו מן השמים], אמר להו נביא, שדויהו בדודא דאברא, וספיוהו לפומא באברא - משאב שאיב קלא, [זרקו אותו לתוך דוד של עופרת, וכיסו את פיו בעופרת, שהעופרת שואבת את הקול] שגאמר, (שם) "ויאמר, זאת הרשעה וישלף אתה אל תוף האיפה, וישלף את אבן העופרת אל פיה". [זרקו אותו לתוך דוד של עופרת, וכיסו את פיו בעופרת, שהעופרת שואבת את הקול] אגרי, הואיל ועת רצון הוא, משראו שנמסר בידם יצר הרע של עבודה זרה על פי בקשתם, אמרו חכמי ישראל: הואיל ועת רצון הוא, שהקדוש ברוך הוא שומע לתפילתנו, נבעי רחמי על יצרא דעבירה, [נבקש רחמים גם על היצר] של עבירה בענין עריות. בעו רחמי ואמסר בידיהו [בקשו רחמים ונמסר גם הוא בידם]. אמר להו [להם] [נביא], חזו, דאי קטילתו ליה לההוא, פליא עלמא. [ראו, שאם הורגים אתם אותו, יכלה העולם] סבשוהו תלתא יומי, [אסרו אותו שלשה ימים], ובעו ביעתא בת יומא [ובקשו ביצה בת יומה] בכל ארץ ישראל, ולא אישפתח. [נמצאה] כי התרנגולות הפסיקו להטיל שהרי יצר הפריה והרביה בטל אגרי [אמרו], היכי נעביד? [כיצד נעשה]? ניקטליה!? [אם נהרגנו] כליא עלמא. [יכלה העולם], נבעי רחמי אפלגא? [ואם נבקש רחמים על חצי], פלגא מרקיעא לא יתבי. [חצי מן השמים אין נותנים], פחלינהו לעיניהו ושבקוהו, [ניקרו את עיניו והניחוהו] ואהני דלא מיגרי ליה לאינש בקרובתא. [שאינו אדם מתגרה עוד כל כך בקרובות משפחתו], שהועילו למעט תוקפו של יצר הרע הזה.

27. זכריה פרק ה פסוק ח

וַיֹּאמֶר זֹאת הַרְשָׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֹתָהּ אֶל-תְּרוֹד הָאֵיפָה וַיִּשְׁלַךְ אֶת-אֶבֶן הָעִפְרָת אֶל-פִּיהָ: ס
He said, "This is Wickedness;" and he threw her down into the midst of the ephah basket; and he threw the weight of lead on its mouth.

28. רש"י מסכת יומא דף סט עמוד ב

בייא בייא - לשון זעקה וקובלנא. האי דאחרביה לבית המקדש - מבקשין רחמים שימסר בידם יצר הרע של עבודה זרה. לקבולי אגרא - שנכוף אותו ונקבל שכר. פיתקא - כתב. אמת - כלומר, מסכים אני עמכם. אמר להו נביא - זכריה בן עדו. ביניתא - שיער. בדודא דאברא - בסיר של עופרת. זאת הרשעה - וַיִּשְׁלַךְ אֹתָהּ אֶל-תְּרוֹד הָאֵיפָה וַיִּשְׁלַךְ אֶת-אֶבֶן הָעִפְרָת אֶל-פִּיהָ. שאיב קלא - נכנס הקול לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו. כליא עלמא - יכלה העולם, שלא תהא פריה ורביה. ביעתא בת יומא - ביצה הנולדה בו ביום, לפי שפסק החימום מן המעים, ואפילו אותן שעיברה התרנגולת כבר אינן מתבשלין במעיה. לפלגא - שיהא שולט באדם לזקק לאשתו ולא לאחרת. כחלינהו - סימו את עיניו על ידי כחול.

29. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף סט עמוד ב

עד דמתחזי להו כגוריא דנורא. הוא מזל אריה חדש אב אשר בו נחרב הבית ע"י שעבדו ע"ז ולזה אמר היינו יצרא דע"ז שעל ידו נחרב בית ראשון כדאמר' במכילתין פ"ק. ומייתי שנאמר ויאמר זאת הרשעה וגו'. הוא פסוק בזכריה:

30. תורת חיים מסכת סנהדרין דף סד עמוד א

הרב אברהם חיים שור (נפטר בט' בטבת ה'שצ"ב, 1632) היה מגדולי רבני גליציה. נודע על שם ספרו "תורת חיים" על התלמוד הבבלי. כיהן כאב"ד בלז' וסטנוב. מזכיר את המהרש"א כרבו https://he.wikipedia.org/wiki/משפחת_שור נפק כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים. ואם תאמר יצר הרע בבית קדש הקדשים מאי עבידתיה ויש לומר לפי שבריאית העולם ובריאית האדם דמיין להדדי דלהכי נקרא האדם עולם הקטן וכשם שהיצה"ר יושב בתוך האדם על לבו שהוא עיקרו ושרשו כדאיתא בפרק הרואה אמר רב יצה"ר דומה לזבוב ויושב על שני מפתחי הלב וכו' ומשם הוא מתפשט לכל האיברים כך היצה"ר יושב בתוך העולם על עיקרו ושרשו מקום אבן שתיה אשר משם הושתת העולם שהוא בתוך קדש הקדשים ומשם הוא מתפשט לכל העולם וכיון דיצה"ר דעבודת כוכבים ומזלות יצא ממקומו ונתפס נתבטל.

31. רש"י שמות פרק לב פסוק א (פרשת כי תשא)

(א) כי בשש משה - כתרגומו, לשון איחור, וכן בשש רכבו, (שופטים ה כח), ויחילו עד בוש (שם ג כה) כי כשעלה משה להר אמר להם לסוף ארבעים יום אני בא בתוך שש שעות. כסבורים הם, שאותו יום שעלה מן המנין הוא, והוא אמר להם שלימים, ארבעים יום ולילו עמו, ויום עלייתו אין לילו עמו, שהרי בשבעה בסיון עלה, נמצא יום ארבעים בשבעה עשר בתמוז. בששה עשר בא השטן וערבב את העולם והראה דמות חשך ואפילה וערבוביא לומר ודאי מת משה, לכך בא ערבוביא לעולם.

32. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טז עמוד א

אמר ריש לקיש הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות הוא שטן דכתיב {איוב ב:ז'} וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן מֵאֵת פְּנֵי ה' הוּא יֵצֵר הָרָע פְּתִיב הֶתֶם {בראשית ו:ה'} רק רע כל היום וקתיב הָכֹא (רק את נפשו שמור) [רק אליו אל תשלח ידך] {איוב א:י"ב} [הוא מלאך המות דכתיב (רק) [אף] את נפשו שמור] {איוב ב:ו'} אלמא בדידיה קנימא. אמר רבי לוי שטן ופנינה לשם שמים נתפוונו שטן פנין דחזינא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בטר איוב אמר חס ושלום מינשי ליה לרמנומיה דאברהם פנינה דכתיב {שמואל א א:ו'} וְכַעֲסָתָה צָרְתָה גַם פַּעַס בַּעֲבוּר הַרְעִימָה דַּרְשָׁה רַב אֶתָּא בַר יַעֲקֹב בַּפְּפוּנְיָא אֶתָּא שָׁטָן וַשָּׁקִיָּה לְכַרְעִיָּה.

33. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מח עמוד ב

אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן נביאים הראשונים לאפקי מסגי זכריה ומלאכי דאחרונים גינהו דתנו רבנן משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משתמשים בבת קול. שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא ביריחו נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בהלל הגזן וכשמת הספידוהו הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא. ושוב פעם אחרת היו מסובין בעלייה בניבנה נתנה להן בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת הספידוהו הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל. ואף הוא אמר

בְּשֵׁעַת מִיתָתוֹ שָׁמְעוֹן וַיִּשְׁמָעָאֵל לְחַרְבָּא וְחַבְרוּהֵי לְקַטְלָא וּשְׁאָר עֲמָא לְבִיזָא וְעַקְוֹן סְגִיָּאִין עֲתִידִין לְמִיתִי עַל עֲמָא וְאַף עַל רַבִּי יְהוּדָה בְּן בְּבָא בְּקִשּׁוֹ לֹמַר הֵי חֲסִיד הֵי עֲנִיּוֹ אֲלֵא שְׁנַטְרָפָה שְׁעָה שְׁאִין מְסַפִּידִין עַל הָרוּגֵי מַלְכוּת.

34. סדר עולם רבה (ליינר) פרק ל

עד כאן היו הנביאים מתנבאים ברוח הקדש, מכאן ואילך, הט אזנך ושמע דברי חכמים (משלי כב יז), שנאמר כי נעים כי תשמרם בבטנך וגו', להיות בה' מבטחך (שם/משלי כ"ב ט'), ונאמר הלא כתבתי לך שלשים וגו', להודיעך קשט וגו' (שם/משלי כ"ב א'), וכן הוא אומר, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך (דברים לב ז), יכול זקני השוק, תלמוד לומר ויאמרו לך, הא למדת שזקן זה שקנה חכמה,

35. פירוש הגר"א סדר עולם פרק ל אות יב

עד כאן היו הנביאים, פירוש משהרגו את יצר הרע בטלה הנבואה:

36. תהלים פרק קו פסוק כ

וַיִּמְרוּ אֶת־כַּבֹּדְךָ בְּתַבְנִית לְשׁוֹר אֶכֶל עֲשׂוֹב:

37. רש"י שמות פרק לב (פרשת כי תשא)

פסוק א - כי זה משה האיש - כמין דמות משה הראה להם **השטן**, שנושאים אותו באויר רקיע השמים: פסוק ה - וירא אהרן - שהיה בו רוח חיים, שנאמר (תהלים קו כ) בתבנית שור אוכל" עשב, וראה שהצליח **מעשה שטן**, ולא היה לו פה לדחותם לגמרי: ויבן מזבח - לדחותם:

ויאמר חג לה' מחר - ולא היום, שמא יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו. ומדרשו בויקרא רבה (ה /י, ג) דברים הרבה ראה אהרן, ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם^ב והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו - ויבן מזבח לפניו. ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסירחון ולא בהם, ועוד ראה ואמר אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתן נעשית בבת אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתי, בין כך ובין כך משה בא: חג לה' - בלבבו היה לשמים, בטוח היה שיבא משה, ויעבדו את המקום:

(פסוק ו) - וישכימו - **השטן** זרזם כדי שיחטאו:

לצחק - יש במשמע **הזה גלוי עריות**, כמו שנאמר (בראשית לט יז) לצחק בי, **ושפיכות דמים**, כמו שנאמר (שמואל ב' ב יד) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו, אף כאן **נהרג חור**:

38. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ט דף יז עמוד ב /ה"ה

רבי עקיבא הנה קיים מיתדון קומי טונוסטרופוס הַרְשָׁע. רחמת עֲנָתָה דְקָרִית שְׁמַע. שְׁרִי קָרִי קָרִית שְׁמַע. וְגַחְדָּא אָמַר לֵיהּ, סָבָא אִי חֲרַשׁ אֶתְּ אִי מְבַעַט בְּיִסּוּרִין אֶתְּ אָמַר לֵיהּ תִּיפּוּחַ רִיחִיה דְּהָהוּא גְבָרָא לֹא חֲרַשׁ אָנָּא, וְלֹא מְבַעַט בְּיִסּוּרִין אָנָּא. אֲלֵא כָּל יוֹמֵי קָרִיתִי פְּסוּקִי זֶה וְהִיִּיתִי מְצַטְעָר וְאֹמֵר אֵימָתִי יְבוֹאוּ שְׁלִשְׁתָּן לִינְדִי (דברים ו, ה) וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. רַחֲמַתִּיהָ בְּכָל לִבִּי. וְרַחֲמַתִּיהָ בְּכָל מְמוֹנֵי וּבְכָל נַפְשִׁי לֹא הִנֵּה בְּדִיק לִי וּכְדוֹן דְּמַטַּת בְּכָל נַפְשִׁי, וְהִגִּיעָה זְמַן קָרִית שְׁמַע, וְלֹא אֶפְלָגָא דְעֵתִי לְפָנִים בְּן אָנָּא קָרִי וְגַחְדָּא, לֹא הִסְפִּיק לֹמַר עַד שְׁפָרְחָה נְשָׁמְתוּ.

39. זהר מנוקד/תרגום/ חלק ב דף קסג/א

i. וְאִי תִימָא, בְּיַצֵּר הָרַע הֵיךְ יִכִּיל בְּרַשׁ לְמַרְחָם לֵיהּ, דְּהָא יַצֵּר הָרַע מְקַטְרָגָא אִיהוּ, דְּלֹא יִקְרַב בְּרַשׁ לְפּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֵיךְ יִרְחִים לֵיהּ בֵּיהּ. אֲלֵא, דָּא אִיהוּ פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתִּיר, כִּד הָאִי יַצֵּר הָרַע אֲתַפְפִּיָא לֵיהּ, בְּגִין רַחֲמֵי דְקָא מְרַחֵם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכִד הָאִי יַצֵּר הָרַע אֲתַפְפִּיָא, וְתַבַּר לֵיהּ הָהוּא בְּרַשׁ, דָּא אִיהוּ רַחֲמֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דִּינִיעַ לְקַרְבָּא לְהָהוּא יַצֵּר הָרַע, לְפּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

[ואם תאמר, בַּיַצֵּר הָרַע אֵיךְ אָדָם יָכוֹל לְאַהֲבֵי אֹתוֹ, שְׁהֲרִי יַצֵּר הָרַע הוּא מְקַטְרָג שְׁלֵא יִקְרַב אָדָם לְעִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵיךְ יֵאָהֵב אֹתוֹ בּוֹ? אֲלֵא זֹהִי עִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹמֵר, כְּשֶׁהַיַּצֵּר הֵנָּה נִכְנָע לּוֹ מִשּׁוֹם הָאֲהֲבָה שְׁאוּהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכֵּשְׁהַיַּצֵּר הָרַע הֵנָּה נִכְנָע וְהָאָדָם הֵנָּה שׁוֹבֵר אֹתוֹ, זֹהִי אֲהֲבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוֹם שְׂיֻדְעַ לְקַרְבֵי אֶת אֹתוֹ יַצֵּר הָרַע לְעִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.]

True love to the Holy One, blessed be He, consists of just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him.

If it is asked, "How can a man love [God] with his evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the Holy One to serve Him? How, then, can man use the evil inclination as an instrument of love to God?" The answer lies in this, that there can be no greater service done to the Holy One than to subdue the evil inclination by the power of love of the Holy One, blessed be He. When it is subdued and its power is broken by man in this way, then [man] becomes a true lover of the Holy One, since he has learned how to make the evil inclination itself serve the Holy One.

ii. הָקָא אִיהוּ רִזָּא לְמַאֲרֵי מְדִין. כָּל מַה דְּעֵבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַמָּא, פְּלָא אִיהוּ בְּגִין לְאַחְזָאָה יְקָרָא דִּילֵיהּ, וְכֵלָא אִיהוּ לְפּוֹלְחָנֵיהּ. וְכִי מֵאֵן חָמֵי עֵבְדָא, דְּלֵהוּי מְקַטְרָגָא דְמַאֲרֵיהּ, וּבְכָל מַה דְרַעוּתִיָּה דְמַאֲרֵיהּ, אַתְעֵבֵיד אִיהוּ מְקַטְרָגָא, רַעוּתִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיהוּן בְּנֵי נְשָׂא תְדִיר בְּפּוֹלְחָנֵיהּ, וְיִהְיוּן בְּאַרְחָא קְשׁוּט, בְּגִין לְמַזְכֵּי לֹון בְּכַמְהָ טְבִין, הוֹאִיל וּרַעוּתִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, הֵיךְ אַתְיָא עֵבְדָא בִישָׂא, וְאַשְׁתַּכַּח מְקַטְרָגָא מְגוֹ רַעוּתִיָּה דְמַאֲרֵיהּ, וְאַסְטִי לְבְנֵי נְשָׂא לְאַרְחָא בִישׁ, וְאַדְחֵי לֹון מְאַרְחָא טְב, וְעֵבֵיד לֹון דְלָא יַעֲבֹדוּן רַעוּתָא דְמַאֲרֵיהוֹן, וְאַסְטִי לְבְנֵי נְשָׂא לְאַרְחָא בִישׁ.

[כָּאֵן הוּא סוּד לְבַעְלֵי הַדִּין. כָּל מַה שְׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲלָה וּמְטָה, הַכֵּל הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת כְּבוֹדוֹ, וְהַכֵּל הוּא לְעִבּוּדָתוֹ. וְכִי מִי רָאָה עֵבֵד שְׂמַקְטָרְג אֶת אֲדוֹנּוֹ, וּבְכָל מַה שְׂרָצוֹן אֲדוֹנּוֹ נַעֲשֶׂה הוּא מְקַטְרָג? ! רָצוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שְׂיֵהִיו הָאֲנָשִׁים תָּמִיד בְּעִבּוּדָתוֹ וְיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת כְּדֵי לְזַכּוֹתָם בְּכַמְהָ טוֹבוֹת. הוֹאִיל וּרְצוֹנּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּנֵה, אֵיךְ כָּא עֵבֵד רַע וְנִמְצָא מְקַטְרָג מִתּוֹךְ רָצוֹן אֲדוֹנּוֹ וּמִסְטָה אֶת בְּנֵי הָאֲדָם לְדֶרֶךְ רָעָה, וְדוֹחָה אוֹתָם מִדֶּרֶךְ טוֹבָה, וְעוֹשֶׂה לָהֶם שְׂלָא יַעֲשׂוּ אֶת רָצוֹן אֲדוֹנָם וּמִסְטָה אֶת בְּנֵי הָאֲדָם לְדֶרֶךְ רָעָה?]

This is a mystery entrusted to the masters of esoteric lore. All that the Holy One has made, both above and below, is for the purpose of manifesting His glory and making all things serve Him. Would a master permit his servant to work against him, and to continually lay plans to counteract his will? It is the will of the Holy One that men should worship Him and walk in the way of truth, so that they will be rewarded with many benefits. How, then, can an evil servant come and counteract the will of his Master by tempting man to walk in an evil way, seducing him from the good way and causing him to disobey the will of his Lord?

iii. אָלָא, וַדַּאי רַעוּתִיָּה דְמַאֲרֵיהּ עֵבֵיד. לְמַלְפָּא דְהִנֵּה לִיהּ בַּר יַחֲדָאִי, וְהִנֵּה רַחִים לִיהּ יַתִּיר, וּפְקִיד עָלֵיהּ בְּרַחֲמֵי, דְלָא יִקְרַב גְּרַמִּיָּה לְאַתְמָא בִישָׂא, בְּגִין דְכָל מֵאֵן דִּיקְרַב לְגַבְהָ, לָאוּ כְּדַאי אִיהוּ לְאַעֲלָא גּוֹ פְּלִטְרִין דְמַלְכָּא. אוּדֵי לִיהּ הֵהוּא בְּרָא, לְמַעֲבֵד רַעוּתִיָּה דְאַבּוּי בְּרַחֲמֵי.

[אָלָא וַדַּאי שְׂרָצוֹן אֲדוֹנּוֹ הוּא עוֹשֶׂה. לְמַלְפָּא שְׂהֵיָה לוֹ בֶּן יַחֲדָאִי וְהֵיָה אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּיוֹתֵר, וְצָנָה עָלָיו בְּאַהֲבָה שְׂלָא יִקְרַיב אֶת עַצְמוֹ לְאַשְׁהָ רַעָה, מִשּׁוּם שְׂכָל מִי שְׂקָרַב אֵלֵיהּ, אֵינּוּ כְּדַאי לְהַכְנִס לְהַיְכַל הַמְּלָךְ. הוֹדָה לוֹ אוֹתוֹ הֵבֵן לַעֲשׂוֹת רָצוֹן אֲבִיו בְּאַהֲבָה.]

But, indeed, the evil inclination also does the will of its Lord through this. It is like a king who had an only son whom he dearly loved. Because of this [love], he warned him not to be enticed by bad women, saying that anyone defiled could not enter his palace. The son promised his father to do his will in love.

iv. בביתא דמלכא, לבר, הנת חדא זונה, יאה בחיזו, ושפירא בריןא. ליומין אמר מלכא, בעינא למחמי רעותיה דברי לגבאי. קרא לה לההיא זונה, ואמר לה זילי ותפתי לברי, למחמי רעותיה דברי לגבאי. ההיא זונה מאי עבדת, אזלת אבתריה דבריה דמלכא שראת לחבקה ליה ולנשקא ליה, ולפתי ליה בכמה פתויין. אי ההוא ברא יאות, ואצית לפקודא דאבוי, גער בה, ולא אצית לה, ודחי לה מניה. קדין אבוי חדי בבריה, ואעיל ליה לגו פרגודא דהיכליה, ויהיב ליה מתנן ונבזבזא ויקר סגיא. מאן גרים כל האי יקר להאי ברא, הוי אימא ההיא זונה.

[בבית המלך בחוץ היה זונה אחת נאה למראה ויפת תאר. לנשים אמר המלך, אני רוצה לראות את רצונו של בני אלי. קרא לאותה הזונה ואמר לה: לכי ותפתי את בני, כדי לראות את רצון בני אלי. מה עשיתה אותה זונה? הלכה אחר בן המלך והתחילה לחבק ולנשק אותו ולפתותו בכמה פתויים. אם אותו בן יאה ומצית למצות אביו - גוער בה ולא מצית לה ודוחה אותה ממנו. ואז אביו שמע בבגו ומכניסו לתוך הפרגוד של היכלו, ונותן לו מתנות ואוצרות וכבוד רב. מי גרם את כל הכבוד הזה לבן הזה? הגה אומר, אותה הזונה.]

Outside the palace, however, there lived a beautiful harlot. After a while the king thought, I will see how devoted my son is to me. He called to the woman and commanded¹ her, saying, "Entice my son, for I wish to test his obedience to my will."

She used every blandishment to lure [the son] into her embraces. But the son, being good, obeyed the commandment of his father. He refused her allurements and thrust her from him.

Then the father rejoiced exceedingly, brought [his son] into the innermost chamber of the palace, bestowed upon him gifts from his best treasures, and showed him every honor. And who was the cause of all this joy? The harlot!

v. וההיא זונה אית לה שבחא בהאי או לאו. ודאי שבחא אית לה מפל סטריין. חד, דעבדת פקודא דמלכא. וחד, דגרמת ליה לההוא ברא, לכל ההוא טיבו, לכל האי רחימו דמלכא לגביה.

[ואותה הזונה יש לה בזה שבח או לא? ודאי שיש לה שבח מפל הצדדים. אחד - שעשתה את רצון המלך. ואחד - שגרמה לאותו בן כל אותו הטוב ולכל האהבה הזו של המלך אליו.]

Is she to be praised or blamed for it? To be praised, surely, on all accounts, for she fulfilled the king's command and carried out his plans for him, and she also caused the son to receive all the good gifts and deepened the king's love to his son.

vi. ועל דא פתיב, (בראשית א) והנה טוב מאד. והנה טוב, דא מלאך חיים. (ס"ח ע"ב) מאד, דא מלאך המות, דאיהו ודאי טוב מאד, למאן דאצית פקודין דמאריה. ותא חזי, אי לא יאה האי מקטרגא, לא גרתון צדיקיא הני גנניא עלאין, דזמינין לירתא לעלמא דאתי.

ועל זה פתיב (בראשית א) והנה טוב מאד. והנה טוב - זה מלאך החיים. מאד - זה מלאך המות, שהיא ודאי טוב מאד למי שמצית למצוות רבוננו. ובא ראה, אם לא יהיה המקטרג הזה, לא היו יורשים הצדיקים את הגננים העליונים הללו, שעתידיים לרשת עולם הבא.]

Therefore, it is written, "The Lord saw all that He had made, and behold it was very good" (*Bereishit* 1:31). The word *very* refers to the Angel of Death [i.e., the evil inclination]. Similarly, if it were not for this accuser, the righteous would not possess the supernal

¹ It is important to note that in the *Zohar's* typology, the devil must adhere to the command of the king - God.

treasures in the World to Come. Happy, therefore, are they who come into conflict with the tempter and prevail against him, for through him they attain bliss and all the good and desirable possessions of the World to Come. (Zohar, Shemot 163a)

40. אבות דרבי נתן פרק ו'

וְשׁוֹמֵה בְצַמָּא אֶת דְּבָרֵיהֶם זָה רַבִּי עֲקִיבָא מָה הֵיטָה תְּחִלָּתוֹ שָׁל רַבִּי עֲקִיבָא? אָמְרוּ: בְּן אַרְבָּעִים שָׁנָה הָיָה וְלֹא שָׁנָה כְּלוּם. פֶּעַם אַחַת הָיָה עוֹמֵד עַל פִּי הַבָּאָר , אָמַר: מִי חִקֵּק אֶבֶן זוֹ? אָמְרוּ לוֹ הַמַּיִם שֶׁתְּדִיר נוֹפְלִים עָלֶיהָ בְּכָל יוֹם. אָמְרוּ לוֹ: עֲקִיבָא, אֵי אַתָּה קוֹרָא "אֶבְנִים שֶׁחֲקוּ מַיִם" (איוב יד, יט) – מִיֵּד הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דֵּן קָל וְחֹמֶר בְּעֲצָמוֹ מֵהַ רֶךְ פָּסַל אֶת הַקְּנֵשֶׁה דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁקְּנֵשֶׁה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שִׁחְקוּ אֶת לִבִּי שֶׁהוּא בְּשָׂר וְדָם. מִיֵּד חָזַר לְלִמּוּד תוֹרָה.

תוספתא מסכת מגילה (ליברמן) פרק ג

הלכה לו - מעשה עגל השני נקרא ולא מיתרגם אילו הן מעשה עגל השני מויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה עד וירא משה את העם כי פרוע הוא ועוד כת' אחר ויגף ה' את העם.
הלכה לז - מיכן אמ' ר' שמעון בן לעזר אין אדם רשיי להשיב על הקלקלה שמתשובה שהשיבו אהרן למשה פרשו המינין.

Tosefta Kifshutah Megillah 3:36

122. **שמתשובה שהשיבו אהרן למשה פרשו המינין.** כ"ה בד ובכ"ל (ושם: שהשיב), ובכ"ו נשמטה המלה "שהשיבו" בטעות. ובכ"ז: ע: שבתשובה שהשיבו **משה לאהרן** משם פרשו מינין. והיא בוודאי ט"ס, שהרי משה לא השיב על הקלקלה, אלא נזף על הקלקלה. ולא נתבאר בתוספתא כיצד פרשו המינין מתוך תשובת אהרן. אבל בבבלי הנ"ל: שמתוך תשובה שהשיבו אהרן למשה פקרו המינין. ופירש"י: העיזו פניהם לומר יש ממש בע"ז. וכוונתו למה שפירש במשנתנו (כ"ה סע"א): **שכתוב בו ויצא העגל הזה וכו'**, **יטעו עמי הארץ ויאמרו ממש היה בו שיצא מאליו.** ובפסיקתא זוטרתא (שמות ל"ב, כ"ד): **ויצא העגל הזה** כפרו המינין לומר **מעצמו יצא**, וכבר כתוב ויעשהו עגל מסכה, כלומר הוא עשאו כמין עגל, כאשר בקשו ממנו.
ברם מצאתי בס' אילת אהבים לר"ש אלקבץ לשה"ש פ"א (לפסוק עד שהמלך במסבו), ד"ו שי"ב, ט"ו ע"ב: כידוע במאמ' רז"ל בחופת אליהו זה לשונם, **מפני מה בחרו ישר' בעגל יותר מכל הבהמות וכו'**, **וכשראו ישראל דמות של שור שמהלך לשמאלו של הב"ה, הלכו ונטלו עפר מאותו מקום שדרך בו והשליכוהו באש. ויצא העגל הזה. מלמד שיצא מאליו. הנה, מהו הזה, כשיצא היה מרקד.** וכן מצא ר"ל גינצבורג בקטעים מפרקי דרבי בגניזה של מצרים, ושם (הגרן של הורודצקי ש"ט, ברלין תרפ"ג, עמ' 66): **ואוצא לא נאמר, אלא ויצא מלמד שיצא מאליו. מהו הזה שעמד יהיה מ'... והעיר ר"ל גינצבורג (שם הערה 68): "כך הוא בכ"י, ואין בידי לפרשו".** אבל מתוך אילת אהבים הנ"ל ברור שצ"ל: **שעמד והיה מרקד.** וכן בקטעי מדרש והגדה שבגניזת שטר של הר"ל גינצבורג ח"א, סוף עמ' 243: **הנה. שיצא [השן] נגדן.** וכן בפרקי דר"א פמ"ה, הוצ' הרד"ל, ק"ז סע"א ואילך: **ויצא העגל הזה גועה, וראו אותו ישראל.** רבי יהודה אומר **שטן נכנס לתוכו, והיה גועה** להטעות את ישראל וכו'. **ואף רש"י** (שמות ל"ב, ה') **פירש: וירא אהרן. שהיה בו רוח חיים וכו'.** ואף

דברי רש"י במשנתנו (כ"ה סע"א) הנ"ל "פן יטעו עמי הארץ ויאמרו ממש היה בו שיצא מאליו" יש לפרש שכוונתו, כיון שיצא מאליו יטעו לומר שממש היה בו, ואין רש"י מכחיש את הדרש שיצא מאליו, אלא שאהרן מוטב היה לו שלא לספר את העניין כלל, כדי שלא לתת פתחון למינין. ובר"ן הלשון: שמא יטעו השומעין לומר ממש היה בעגל, כיון שיצא מאליו. וכ"ה בחי' המיוחסים להר"ן ובשיטת ריב"ב. ועיין גם באוצר הכבוד לר' טודרוס הלוי אבולעפיא בסוגיין, ומדבריו שם מוכח שפירש שהעגל באמת יצא מאליו, וממילא מוכרח לפרש כנ"ל. ועיין גם בחי' אגדות למהרש"א בסוגיין. אבל בפסיקתא זוטרתה הנ"ל (לעיל סד"ה שמתשובה) מפורש שהבאור "מעצמו יצא" הוא מכפירת המינין. ועיין בפ"י הרשב"ם שמות ל"ב, כ"ד.

ודברי ר"ש בן אלעזר כאן סתומים ולא נתבאר לנו לאילו מינין כיוון, ולמה פקרו (או פרשו) מתשובת אהרן שהעגל יצא מאליו. וכבר **שערתי במקום אחר שהוא כיוון לגנוסטיים שאמרו שאדם הראשון נברא ע"י הדמיאורגוס** "משום שראה את דמותו של אלקים במים", ומשום כך היה בו כח ליצר את האדם. **ותשובת אהרן שנתפרשה כבר בימי התנאים שעשו את העגל בדמות שור המרכבה, שראו בים סוף או על הר סיני, נתנה להם כח לומר, שאפשר ליצור ברייה ע"פ חיקוי דמות עליונה.** ועיין אבות דר"ן רפל"ט.

¹⁵¹ עיין במכילתא בשלח פ"ו, הוצ' הרח"ש האראוויטץ, סוף עמ' 112, ובמקבילות שצוינו שם, ומ"ש הר"ל גינצבורג באגדות היהודים ח"ו, עמ' 52, הע' 271.

¹⁵² עיין מ"ש לעיל בפנים ד"ה ברם. ועיין שמו"ר פ"ג, ב', פמ"ב, ה', פמ"ג ח', תנחומא כי תשא סי' כ"א. והדברים בס' היכלות רבתי פכ"ה "שמא מזרעו של מנשקי עגל אתה, ואין אתה ראוי לראות במלך וכסאו" מקבלים חשיבות מיוחדת לאור אגדה זו, שעשו את העגל ע"י ששטו צורת השור מן המרכבה, עיי"ש במדרשות.

מכילתא דרבי ישמעאל שמות י"ד:כ"ט

דַרְשׁ רַבִּי פִּפּוּס: "הֵן הָאֲדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ" (בראשית ג':כ"ב), כְּאֶחָד מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרָת. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: "דַּיִיךְ פִּפּוּס!" אָמַר לוֹ פִּפּוּס: "וְיָמָה אֲתָה מְקַיֵּם" "הֵן הָאֲדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ"? אָלָא הַקֵּב"ה נוֹתֵן לְפָנָיו שְׁתֵּי דְרָכִים: אֶחָד שְׁלֵמֶנֶת וְאֶחָד שְׁלֵסִים, וּבְחֶסֶד לוֹ דַּרְךְ הַסְּמֶנֶת. דַּרְשׁ רַבִּי פִּפּוּס: "נִימְרִירוֹ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית יְשׁוּר" (תהלים ק"ו:כ). שׁוֹמֵעַ אֲנִי, בְּשׁוֹר שְׁלֵמֶעֱלָה! תִּלְמַד לֹמַר "אֲכַל עֵשֶׂב." אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: "דַּיִיךְ פִּפּוּס!" אָמַר לוֹ: "מָה אֲתָה מְקַיֵּם" "נִימְרִירוֹ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית יְשׁוֹר אֲכַל עֵשֶׂב?" בְּשׁוֹר שְׁלֵמֶטָה. יָכֹל בְּשׁוֹר שְׁלֵימוֹת הַשָּׁנָה? תִּלְמַד לֹמַר "אֲכַל עֵשֶׂב." אֵין לָךְ מְגִלָּה וּמִשְׁקָץ יוֹתֵר מִן הַשׁוֹר בְּשִׁעָה שֶׁהוּא אוֹכֵל עֵשֶׂב.

מכילתא דרבי ישמעאל שמות י"ד:ל"א

שְׁבִשְׁכַר שְׁהֶאֱמִינוּ יִשְׂרָאֵל בְּה', שְׁרָתָה עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאָמְרוּ שִׁירָה, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּנְאֲמִינוּ בִּי" וּבְמִשְׁחָה עֲבָדוּ" (שמות י"ד:ל"א). וַיִּנְאֲמַר: "אֵן יִשִּׁיר מִשְׁחָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל..."

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת צו

.... ומאיזה זמן פירש משה מדרך ארץ, אלא בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה בסיני קודם מתן תורה שיקדש את העם ואמר להם לשלש ימים אל תגשו אל אשה, פירשו הם מנשותיהם ופירש משה מאשתו, ואחר מ"ת =מתן תורה = אמר ליה הקדוש ברוך הוא לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (דברים ה) ואל תשוב לדרך ארץ, וכשאמרה צפורה אוי לנשותיהן של אלו הן נזקקין לנבואה שיהו פורשין מנשותיהם כמו שפירש בעלי הימני, ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו של משה נענשה ק"ו למספר בגנותו של חבירו ובלשון הרע ילקה האדם בצרעת, כי אשה כושית לקח (במדבר יב) כושית בגימטריא יפת מראה חשבונו של זה כחשבונו של זה, האשה כושית מגיד שהכל מודים ביופיה כשם שהכל דוברים בשחרותו של כושי על אודות האשה על אודות גרושיה כי אשה כושית לקח מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ביופיה ואינה נאה במעשיה או נאה במעשיה ואין נאה ביופיה וזו נאה בכל ועתה גירשה, ועל שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא לבנו נאה כושי כדי שלא ישלוט בו העין, והאיש משה ענו מאד (שם /במדבר י"ב/) ענו שפל וסבלן, דבר אחר ענו מאד מל' עונה כלומר שאם היה שומע אלו הדברים יודע היה לענות ולהשיב טענות כנגדן, ויאמר ה' פתאום (שם /במדבר י"ב/) שנגלה עמהם פתאום והם **טמאים בדרך ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מאשתו אחר שנגלית שכינה עליו תדיר ואין עת קבוע לדבור וכן אמר להם פה אל פה אדבר בו פה אל פה אמרתי לו לפרוש מן האשה ומראה ולא בחידות ומראה זו מראה הדבור, יכול מראה השכינה, ת"ל לא תוכל לראות את פני (שמות ל"ג) וא"ת הא כתיב ותמונת ה' יביט (במדבר יב) זה מראה אחורים כענין שנאמר וראית אחורי למה לא יראתם לדבר בעבדי במשה אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי במשה כלומר בעבדי אף על פי שאינו משה וכן במשה אף על פי שאינו עבדי כדאי היה לירוא מפניו, וכ"ש שהוא עבדי, ועבד מלך מלך, והיה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם, ואם תאמרו שאינו מכיר במעשיו, זו קשה מן הראשונה,**

...